

N:o 28.

Ank. till Riksd. kansli den 14 mars 1901, kl. 12 midd.

Utlåtande i anledning af väckt motion om utarbetande af lagbestämmelser rörande påföljd för uraktilåtenhet att utgifva bidrag till underhåll af oäkta barn.

Uti en inom Andra Kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion, n:o 135, af herrar *E. L. M. Hedin* i Torp och *A. P. Gustafsson* anföres:

»Frågan om oäkta barns försörjning och uppfostran är onekligen ett spörsmål, som förtjenar att allvarligt beaktas. Denna fråga har ock åtskilliga gånger varit föremål för Riksdagens behandling. Såväl vid 1886, 1892, 1893 och 1895 årens riksdagar väcktes motioner dels om ändring i gällande bestämmelser i kommunernas försörjningspligt och dels om skärpta bestämmelser för möjligheten att af tredskande fader till oäkta barn kunna utkräfvä honom ådömdt eller af honom sjelf åtaget uppfostringsbidrag. 1893 års Riksdag beslöt aflåta en skrifvelse till Kongl. Maj:t i ämnet, hvilken remitterades till den af Kongl. Maj:t tillsatta fosterbarnskomitén för att i samband med andra komitén förelagda frågor tagas under ompröfning för förslags afgifvande. Komitén ansåg dock, att de frågor, som i skrifvelsen omförmälas, låge utom dess arbetsområde, hvadan skrifvelsen till Kongl. Maj:t återlemnades, utan att komitén deröfver lemnat något utlåtande.

Bih. till Riksd. Prot. 1901. 7 Saml. 23 Häft. (N:is 28, 29.)

Högsta domstolen, hvars utlåtande inforrats, afstyrkte tilltänkta ändringar i så väl utsökningslagen som i gällande fattigvårdsförordning, hvadan något lagförslag på grund af 1893 års riksdagsskrivelse icke är att förvänta.

Oss synes likväl frågans vikt kräfva, att den å nyo tages under ompröfning och allvarligt begrundande, om icke någon väg kan uttänkas, der lagstiftningen kunde komma dessa beklagansvärda, oäkta barns förförda mödrar till större hjälp än nu är fallet.

Ett känt förhållande är, att, om ock fader till oäkta barn af domstol dömes eller han sjelf genom förbindelse åtager sig lemna uppfostringsbidrag, han i många fall uraktlåter att uppfylla sin ådömda eller sålunda åtagna försörjningspligt, utan att qvinnan med lagens hjälp kan tvinga den pligtförgätne mannen att fullgöra sin skyldighet.

Har barnets fader utmätningsbar egendom, kan ju honom åliggande bidrag exekutivt uttagas, men i flesta fall, der här öfverklagade förhållande är rådande, äro mannens tillgångar, i hufvudsak, hans arbetsförtjenst, hvilken han mycket väl kan placera eller undanhålla, så att den på exekutiv väg är oåtkomlig för så väl den arma qvinnan som för den fattigvårdsstyrelse, hon må hända i sin nöd måst anlita.

Att finna någon fullt effektiv utväg att betaga dylika pligtförgätna fäder lusten att först förföra och sedan lemna den förförda och deras gemensamma oskyldiga barn utan det stöd och den omvårdnad, som de enligt naturens lagar äro berättigade till, är visst ingen lätt sak. Äfven om qvinnan nödgas vända sig till fattigvårdsstyrelsen för att med anlåtande af dess understöd kunna föra en draglig tillvaro, står fattigvårdsstyrelsen nästan alltid utan möjlighet att kunna anlita de tvångsmedel, som enligt fattigvårdsförordningen äro medgifna mot tredskande föräldrar och familjeförsörjare. Vi hafva likväl tänkt oss en utväg, att, om fader till oäkta barn genom domstols utslag dömts skyldig eller genom förbindelse åtagit sig lemna uppfostringsbidrag, är frisk och arbetsför samt bevisligen åtnjuter aflöning, som lemnar medel till nödortföttigt uppehälle och dessutom öfverskott fullt tillräckligt till betalning af honom åliggande uppfostringsbidrag, men likväl undanhåller aflöningen och sålunda uraktlåter lemna bidrag till barnets uppfostran, han må på yrkande af barnets moder eller underhållsskyldig fattigvårdsstyrelse kunna af domstol dömas såsom den, hvilken svikligt undanhållit egendom för borgenärer, eller till böter.

Väl kan ett sådant stadgande synas för vår tid egendomligt, men skall pligtförgätenheten stäffas och rättrådigheten genom lagstiftning

bringas till rätta, måste verksamma medel tillgripas, hvilket ock vårt grannlands lagstiftning i ämnet nogsam beaktat.

På grund af hvad vi här ofvan anført få vi vördsamt anhålla, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t begära utarbetande af och framläggande för Riksdagen af förslag till lag, verksam att stäfja pligt-förgätenheten hos fäder till oäkta barn, hvilka bevisligen hafva förmåga men ändock undandraga sig att lemna bidrag till barnens uppfostran.»

I motionens syfte har en af Andra Kammarens ledamöter instämt.

Frågan om den försörjningspligt, som bör åligga fader till oäkta barn, har, såsom motionären erinrat, förut flere gånger varit föremål för Riksdagens behandling.

Sedan vid 1886 och 1892 års riksdagar i ämnet framlagda förslag på grund af kamrarnes skiljaktiga meningar icke föranledt någon åtgärd, beslöt 1893 års Riksdag, med anledning af derom väckt motion, att till Kongl. Maj:t aflåta en skrifvelse i frågan. Riksdagen framhöll deri, bland annat, att gällande föreskrifter rörande oäkta barns försörjning i tillämpningen visat sig icke hafva varit tillräckligt verksamma gent emot fader till oäkta barn. Erfarenheten utvisade nemligen, att fadern till ett sådant barn, äfven om han på grund af eget erkännande af faderskapet eller på grund af bristande åt honom ådömd värjemålsed förpligtats att till modern utgifva visst bidrag till barnets underhåll, lätteligen kunde på ett eller annat sätt, såsom genom att undanhålla sina tillgångar, undandraga sig att fullgöra sin försörjningspligt. Härtill komme, att fattigvården ej sällan i hög grad betungades af underhållsskyldigheten utaf sådana barn, utan att fattigvårdssamhället hade verksamma tvångsmedel att förmå den tredskande barnafadern att fullgöra den honom åliggande försörjningspligten. Gällande bestämmelser om oäkta barns försörjning vore föremål för olika tolkning, och äfven på denna grund vore tydligare föreskrifter af nöden. Då det enligt Riksdagens åsigt vore uppenbart, att gällande bestämmelser i ämnet fordrade tillägg och förtydligande, i syfte att bättre än för närvarande tillgodose barnets rätt, anhöll Riksdagen, att Kongl. Maj:t ville låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till lagbestämmelser, som mera verksamt än de nu gällande tillgodosåge oäkta barns rätt till försörjning.

Det förslag, som i anledning af skrifvelsen utarbetades, afsåg ett tillägg till utsökningslagens 66 §, hvarigenom denna § skulle erhålla följande lydelse: »Gäldenärs innestående aflöning för allmän eller enskild tjänst, eller innestående pension å rikets stat må icke utmätas, förr än gäldenären är berättigad att aflöningen eller pensionen lyfta: —

dock må, der utmätning sökes för belopp, som någon förpligtats utgifva till underhåll åt maka eller barn, af hvad å aflöningen eller pensionen är innestående men ej till betalning förfallet, tagas i mät en tredjedel, der gäldenären har utom den, om hvars underhåll är fråga, att försörja maka eller äkta barn samt i annat fall två tredjedelar.»

Högsta domstolen, hvars utlåtande öfver förslaget infordrades, förklarade sig emellertid icke kunna tillstyrka, att detsamma såsom proposition framlades för Riksdagen. Såsom skäl för detta enhälligt fattade beslut anfördes bland annat: gällande förbud emot utmätning af innestående aflöning för tjänst grundade sig väsentligen på hänsyn till den, som hade att utbetala lönen. På tjänstens fullgörande invercade otvifvelaktigt förlamande, om lönen på förhand tvångsvis toges ifrån arbetaren och dermed kränktes arbetsgifvarens intresse. Äfven om, såsom föreslagits, utmätningen inskränktes att gälla redan intjenad, ehuru ej förfallen lön, förlorade detta betraktelsesätt endast föga af sin giltighet. Denna begränsning skulle deremot medföra en reduktion af bestämmelsens praktiska värde, då dels det med lätthet, i de tjänsteförhållanden, hvarå bestämmelsen skulle finna sin hufvudsakliga användning, skulle låta sig så ordnas, att för utmätningförrättaren endast sällan någon intjenad lön funnes att taga, dels ock det i allt fall, för att afvinna en tredskande gäldenär ett i någon mån afsevärdt belopp, skulle erfordras ständigt upprepade utmätningssåtgärder, för hvilka den utmätningssökande äfventyrade att få bära kostnaden.

Med anledning af hvad högsta domstolen sålunda öfver förslaget yttrat fann Kongl. Maj:t Riksdagens ofvanberörda skrifvelse icke böra till vidare åtgärd föranleda.

Vid sådant förhållande och då de af högsta domstolen anförda skäl synas utskottet ega full giltighet, torde ej vidare böra ifrågasättas att genom ändring i utsökningslagen söka vinna det syfte, som legat till grund för samtliga i ämnet afgifna motioner, eller att kraftigare än hittills skett kunna tillhålla försumlig fader till oäkta barn att fylla sin försörjningspligt. Detta syfte är emellertid alltjemt förtjent af allvarligt behjertande, och utskottet finner det för sin del högeligen önskligt, om något för dess förverkligande lämpligen kunde åtgöras.

Hvad motionärerna i sådant hänseende föreslagit kan utskottet emellertid ej förorda. Att likställa den, som underlåter att gälda honom åliggande uppfostringsbidrag, med bedräglig konkursgäldenär, skulle innebära en afvikelse från den i vår allmänna strafflag stadgade grundförutsättningen för svikligt förfarande mot borgenärer. Enligt gällande lag förutsattes för detta brotts tillvaro, att gäldenären kommit

i konkurstillstånd. Grunden härtill är naturligtvis den, att först i och med gäldenärens insolvens hans förfarande har någon inverkan på borgenärernas rätt; dessförinnan är man ej i stånd bedöma, huru vida gäldenären i sitt handlingssätt öfverskridit sin befogenhet gent emot borgenärerna.

Hvad nu beträffar den, som underlåter att lemna uppfostringsbidrag till sitt oäkta barn, kan ej heller i fråga om honom med någon viss het bedömas, huru vida denna underlåtenhet är att såsom bedrägeri ause, förr än han kommit i konkurs och fullständig kännedom om hans ekonomiska ställning dermed vunnits. Ett antagande af motionärernas förslag skulle för öfrigt kunna leda till obillig hårdhet i sådana fall, då fadern till det oäkta barnet hade att med sin arbetsförtjenst såsom enda tillgång försörja egen familj eller tillfredsställa äfven andra borgenärer än det oäkta barnets moder.

Vid öfvervägande, huruledes det af motionärerna omnämnda missförhållandet lämpligast må kunna undanrödjas eller åtminstone stäffas, har utskottet kommit till den öfvertygelsen, att då behofvet af bestämmelser i ämnet hufvudsakligen gör sig gällande emot sådane försörjningspligtige, hvilka, utan att äga utmättningsbara tillgångar, likvisst hafva förmåga att genom arbete förvärfva hvad för ändamålet fordras men af lätja eller liknöjdhet försumma sin skyldighet, syftet närmast vore att vinna genom ändring i gällande fattigvårdslagstiftning i rigtning af skärpta åtgärder mot sådana försörjningspligtige. Utskottet vill i detta sammanhang erinra derom, att Riksdagen år 1899 i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhöll, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till, bland annat, skärpta och mera effektiva bestämmelser mot familjeförsörjare, som af lätja eller liknöjdhet försumma sin försörjningspligt.

Det synes vid sådant förhållande vara skäl, att i samband med den utredning, som af denna Riksdagens skrifvelse torde kunna förväntas, också tages i öfvervägande, hvilka åtgärder lämpligen böra vidtagas mot dem, som, om ock ej familjeförsörjare i egentlig mening, likvisst hafva en naturlig förpligtelse att utgifva uppfostringsbidrag till oäkta barn, och utskottet anser sig sålunda böra hemställa,

att Riksdagen, i anledning af förevarande motion, ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t taga i öfvervägande, huruledes genom ändring af gällande fattigvårdsförordning må kunna vinnas skärpta och mera effektiva bestämmelser mot

sådane fäder till oäkta barn, som af lätja eller liknödhet försumma sin försörjningspligt, samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill den verkställda utredningen kan föranleda.

Stockholm den 14 mars 1901.

På lagutskottets vägnar:

CARL B. HASSELROT.
